

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 688/2024-39

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Miroslava Duriša a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Michalom Ellingerom, advokátom Wolkrova 41, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 14P/66/2023 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 14P/66/2023 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Okresnému súdu Trnava sa **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14P/66/2023 konal bez zbytočných prietahov.
- Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **500 eur**, ktoré mu **je** Okresný súd Trnava **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Trnava **je p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **582,14 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

- Ústavný súd uznesením sp. zn. I. ÚS 688/2024 z 19. decembra 2024 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa, doručенú ústavnému súdu elektronickou formou 17. septembra 2024, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14P/66/2023 (ďalej len „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie 5 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ 9. decembra 2022 podal na Okresnom súde Pezinok návrh na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, 12. decembra 2022 bol Okresným súdom Pezinok vyzvaný na oznámenie pobytu maloletého dieťaťa a jeho matky, ako aj či dieťa navštevuje predškolské zariadenie, 13. decembra 2022 konajúcemu súdu doručil návrh na nariadenie neodkladného opatrenia a na výzvu súdu reagoval podaním doručeným 20. decembra 2022, v ktorom oznámil, že matka sa s maloletým dieťaťom zdržiava v obci [REDAKOVANÉ]. Z dôvodu miestnej príslušnosti Okresný súd Pezinok 27. decembra 2022 postúpil prejednávajúcu vec Okresnému súdu Trnava, ktorý s postúpením nesúhlasil a 3. januára 2023 predložil súdny spis nadriadenému súdu. Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 26Nc/1/2023 z 10. januára 2023 rozhodol o dôvodnosti nesúhlasu Okresného súdu Trnava s postúpením veci, a preto Okresný súd Trnava 17. januára 2023 vrátil spis Okresnému súdu Pezinok, ktorý 18. januára 2023 rozhodol o postúpení veci na Okresný súd Topoľčany, a tomuto bol 20. januára 2023 doručený celý spisový materiál, pričom Okresný súd Topoľčany uznesením sp. zn. 11P/7/2023 z 30. januára 2023 zamietol návrh sťažovateľa na nariadenie neodkladného opatrenia, proti ktorému sťažovateľ podal 28. februára 2023 odvolanie a po vyjadrení matky bol súdny spis 24. apríla 2023 predložený Krajskému súdu v Nitre, ktorý uznesením sp. zn. 12CoP/23/2023 z 28. apríla 2023 uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil. Medzitým sťažovateľ 6. februára 2023 Okresnému súdu Topoľčany oznámil presťahovanie matky maloletého spolu s dieťaťom do Trnavy, a preto navrhol postúpenie veci na Okresný súd Trnava. Po preverení bydliska matky Okresný súd Nitra 27. júna 2023 rozhodol o prenesení príslušnosti na Okresný súd Trnava, ktorému bol súdny spis postúpený 18. augusta 2023. Z dôvodu nečinnosti okresného súdu sťažovateľ podal 26. októbra 2023 nový návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorý okresný súd uznesením sp. zn. 14P/66/2023 z 24. novembra 2023 zamietol a po odvolaní sťažovateľa krajský súd uznesením sp. zn. 14CoP/11/2024 zo 14. februára 2024 napadnuté uznesenie okresného súdu potvrdil.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Podľa sťažovateľa okresný súd po rozhodnutí krajského súdu zostal nečinný, na jeho sťažnosť na prietahy v konaní (podaná 29. júna 2024, pozn.) neodpovedal, ku dňu podania ústavnej sťažnosti neuskutočnil žiadne súdne pojednávanie, a preto nie je v napadnutom konaní o jeho návrhu podanom ešte 9. decembra 2022 právoplatne rozhodnuté. Na podklade uvedeného a s dôrazom na predmet konania vyžadujúci si osobitnú rýchlosť odôvodnil zásah do svojich práv, ako aj nároky uplatnené v petite ústavnej sťažnosti.

III.

Vyjadrenie okresného súdu

4. Predseda okresného súdu odkázal na stanovisko predložené ústavnému súdu v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti, z ktorého vyplýva, že celkovú dobu trvania konania ovplyvnilo správanie účastníkov konania, ktorí konajúcim súdom neoznámili správnu adresu pobytu matky maloletého dieťaťa, čo viedlo k opakovanému posudzovaniu miestnej príslušnosti súdov, pričom súdny spis bol okresnému súdu predložený 18. augusta 2023, o ďalšom návrhu sťažovateľa na nariadenie neodkladného opatrenia (podaný 26. októbra 2023, pozn.) okresný súd rozhodol 24. novembra 2023 a po sťažovateľovom odvolaní súdny spis 17. januára 2024 predložil krajskému súdu, ktorý 14. februára 2024 napadnuté uznesenie okresného súdu potvrdil a súdny spis je preto k dispozícii okresného súdu až od februára, resp. marca 2024, pričom na 14. november 2024 bol určený termín informatívneho stretnutia rodičov (tzv. cochemský model). Rodičia maloletého dieťaťa sa 14. novembra 2024 predbežne dohodli na spôsobe, akým sa bude na skúšku realizovať styk otca s dieťaťom, 13. januára 2025 sa uskutočnilo druhé informatívne stretnutie rodičov, na ktorom sa rodičia predbežne dohodli na zverení dieťaťa do starostlivosti matky, ako aj na stretávaní sa otca s dieťaťom a 14. januára 2024 bol vo veci určený termín pojednávania na 24. apríl 2025. V závere vyjadril názor, že okresný súd postupuje plynulo, a preto navrhuje, aby ústavný súd nekonštatoval porušenie namietaných práv sťažovateľa, resp. okresnému súdu uložil len príkaz konať a sťažovateľovi nepriznal finančné zadosťučinenie v požadovanej výške.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a chronológie úkonov predstavenej okresným súdom je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

6. V rámci posúdenia ústavnej sťažnosti ústavný súd síce reflektuje sťažnostnú argumentáciu o začatí konania o úprave výkonu rodičovských práv ešte 9. decembra 2022 na Okresnom súde Pezinok, avšak prípadný zásah do namietaných práv sťažovateľa posudzoval v intenciách sťažnostného návrhu, t. j. voči okresnému súdu ako konkrétnemu orgánu verejnej moci aktuálne konajúceho v prejednávanej veci (m. m. I. ÚS 26/2024, I. ÚS 270/2024, I. ÚS 532/2024).

IV.1. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru:

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na pojednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

8. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00) zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitosť veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa. Ústavný súd sa z hľadiska hodnotenia veci oprel aj o povahu konania dotýkajúceho sa ochrany záujmov maloletých detí a ich osobného statusu, ktoré si vo všeobecnosti vyžadujú postup súdu s výnimočnou starostlivosťou i promptnosťou vykonávania procesných úkonov (m. m. II. ÚS 33/99, I. ÚS 53/02, I. ÚS 368/2021, rozsudok EŠLP vo veci Fiala proti Českej republike z 18. 7. 2006, bod 76, porovnaj tiež rozsudky vo veciach Nuutinen proti Fínsku z 27. 6. 2000, Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004), a to práve v záujme rozvíjania, resp. obnovy vzťahu dotknutého rodiča so svojím dieťaťom.

9. Z hľadiska povahy veci ústavný súd rezultuje, že napadnuté konanie nie je právne ani skutkovo zložité, pretože konania o úprave výkonu rodičovských práv a povinností tvoria štandardnú a pomerne početnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. V správaní sťažovateľa neboli zistené skutočnosti, ktoré by významne vplývali na dĺžku konania na okresnom súde, avšak celkovú dobu trvania od podania návrhu na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností až do pridelenia veci okresnému súde negatívne ovplyvnilo práve správanie sťažovateľa, ktorý napriek vedomosti o pobyte matky dieťaťa v okrese Topoľčany doručil predmetný návrh Okresnému súde Pezinok.

10. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v napadnutom konaní, z obsahu predloženého súdneho spisu vyplýva, že okresnému súde bol spis predložený 18. augusta 2023 a až do podania návrhu na vydanie neodkladného opatrenia 26. októbra 2023 v napadnutom konaní neuskutočnil žiadny úkon (t. j. viac ako 2 mesiace, pozn.), po vrátení spisového materiálu z krajského súdu (21. februára 2024, pozn.) uznesenie krajského súdu č. k. 14CoP/11/2024-203 zo 14. februára 2024 jednotlivým subjektom konania odoslal 23. februára 2024 a následne zostal viac ako štyri mesiace nečinný, keď zákonná sudkyňa 2. júla 2024 dala pokyn na preukázanie zárobkových pomerov rodičov maloletého dieťaťa, ktorý bol realizovaný až 14. októbra 2024 (nečinnosť viac ako tri mesiace, pozn.), pričom o návrhu na zmenu kolízneho opatrovníka (doručený okresnému súde 20. mája 2024, pozn.) okresný súd rozhodol uznesením č. k. 14P/66/2023-216 z 9. októbra 2024a tzv. cochemský model smerujúci k vlastnému rozhodnutiu rodičov o úprave výkonu ich rodičovských práv zaviedol až oznámením zo 14. októbra 2024.

11. V tomto ohľade ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená či neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (IV. ÚS 396/04, I. ÚS 361/2022).

12. V konklúzii uvedeného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie vykazuje zbytočné prieťahy, ktorými došlo k porušeniu namietaných práv sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.2. K namietanému porušeniu práva podľa čl. 19 ods. 2 ústavy:

13. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ na základe vlastných tvrdení o existencii zbytočných prietáhov v napadnutom konaní namieta porušenie práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

14. Napriek tomu, že ústavný súd zistil zásah do práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (obdobne čl. 6 ods. 1 dohovoru), z obsahu súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľ mal možnosť stretávať sa so svojím maloletým synom (aj keď v obmedzenom rozsahu, pozn.) a k zlepšeniu realizovania styku otca s dieťaťom prispelo aj rozhodnutie okresného súdu o zavedení tzv. cochemského modelu. Zároveň nemožno celkom opomenúť, že vo vzťahu medzi rodičmi a deťmi vždy treba dať prednosť dohode rodičov a rozumnému usporiadaniu ich rodinných vzťahov s ohľadom na najlepší záujem dieťaťa. Aj z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že ak by rodičia skutočne dbali o najlepší záujem svojich maloletých detí, mohli sa na výkone svojich práv dohodnúť a k žiadnym prietáhom v konaní pred súdom by nemuselo dochádzať (k tomu pozri I. ÚS 235/2019). Ústavný súd preto nezistil pochybenia takej intenzity, ktoré by umožňovali rezultovať záver o porušení práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, a preto ústavný súd v tejto časti sťažnosti nevyhovel [§ 133 ods. 1 *a contrario* zákona o ústavnom súde, (bod 5 výroku tohto nálezu)].

V.

Príkaz konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

15. Keďže v napadnutom konaní okresný súd právoplatne nerozhodol, ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu).

16. Sťažovateľ sa domáha, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť okresného súdu a jeho nesústredený postup, berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu, primárne časovo priorizovaný predmet napadnutého konania, ako aj medzičasom nariadený cochemský model a termín súdneho pojednávania (bližšie body 4 a 10 tohto nálezu, pozn.), majú na pamäti, že cieľom priznania finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocítovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie 500 eur a vo zvyšnej časti návrhu nevyhovel (body 3 a 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

17. Pokiaľ ide o trovy konania, ústavný súd sťažovateľovi priznal ich náhradu vo výške, ako si ju uplatnil v ústavnej sťažnosti. Sťažovateľovi tak priznal náhradu trov právneho zastúpenia (bod 4 výroku tohto nálezu) za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2024 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume vyčíslenej právnym zástupcom sťažovateľa, t. j. dvakrát po 228,83 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 13,73 eur, t. j. spolu 485,12 eur [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení

neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“)]. Priznanú odmenu podľa § 18 ods. 3 vyhlášky zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty, t. j. o sumu 97,02 eur, pretože aj keď právny zástupca sťažovateľa sám nepreukázal skutočnosť, že je platiteľom tejto nepriamej dane, ústavný súd vlastnou činnosťou a vo verejnosti dostupnom zozname daňových subjektov registrovaných pre DPH, vedenom finančnou správou Slovenskej republiky, zistil, že právny zástupca sťažovateľa je platiteľom DPH, pričom k vyhľadávacej činnosti pristúpil vzhľadom na údaje o právnom zástupcovi uvedené v ústavnej sťažnosti. Pri určení výšky jej sadzby postupoval podľa § 27 ods. 5 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“), v zmysle ktorého sa pri zmene sadzby dane použije pri každom vzniku daňovej povinnosti sadzba dane platná v deň vzniku daňovej povinnosti. Keďže daňová povinnosť právnomu zástupcovi sťažovateľa vznikla dňom dodania služby (§ 19 ods. 2 zákona o DPH), pri úkonoch právnej služby realizovaných do 31. decembra 2024 ústavný súd použil sadzbu dane z pridanej hodnoty vo výške 20 %.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. februára 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu